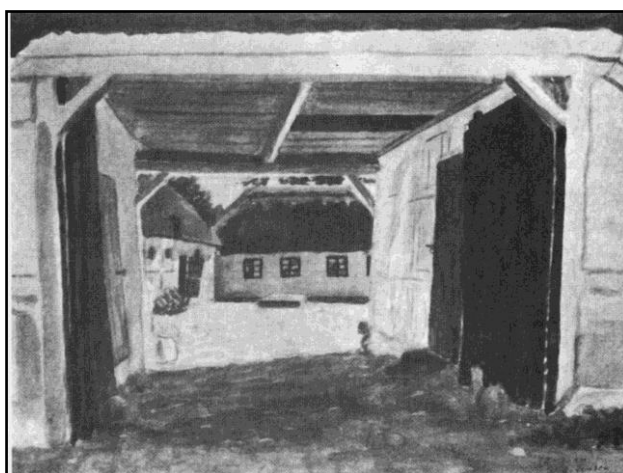

Nr. 94 - Persillekræmmeren - 2013

Spredte træk om Peder Jørgensen (1812-1899)

af Ane Kirstine Pedersen (1854-1931), Blirup

Denne historie handler om Ane Kirstines svigerfar Peder Jørgensen. Den blev nedskrevet af Ane Kirstine den 12. december 1912 på 100 årsdagen for hans fødsel. Peder var ejer af en tvillinggård i Blirup. Gården havde som fæstegård været i slægtens besiddelse siden 1763, men Peder frikøbte den fra Stensballegaard i 1869. Købesummen var 3000 rigsdaler med 750 rigsdaler i udbetaling, resten var på panteobligationer.

Indkørsel til den nævnte tvillingegård. Akvarel af H. E. Jensen.

Peder Jørgensen (Jørgens søn) blev født i Haldrup Bjerge den 12. december 1812. Sit fødselsår har han selv benævnt på den måde, at han var født under tre tolvtal. Han var næst yngste barn ud af 14 børn.

Peder strikkede selv sine strømper til konfirmationen, og det var ikke første gang. Efter konfirmationen kom han ud at tjene hos provst Schmidt i Vær præstegård. Det var vel nærmest som buddreng for provsten; ham kom han til at holde af og omtalte altid provsten med stor velvilje. Fru Schmidt kunne Peder undertiden ligge lidt i krig med. Provsten ville have, at Peder mødte i kirken hver anden søndag. En søndag udeblev han. Senere, da provsten mødte Peder, sagde han: ”Jeg syntes ikke, jeg så dig i dag min dreng”. ”Ja, provsten måtte undskylde, han havde været et ærinde for fruene hos Esbens i Holmbro, så det blev for sent”. Da den besked var givet, styrede provsten straks sine skridt mod husets indgangsdør.

Sin øvrige ungdomstid var Peder hos sine brødre, gårdmændene Søren i Værholm og Henrik i Stensballe. Sin værnepligt aftjente han i Fredericia som infanterist, men efter militærskolens slutning kom han hjem og blev ikke indkaldt mere, og hvad grund dertil var, ved jeg ikke (en forklaring gives i artiklens efterskrift). Sin feltflaske bragte han med hjem. Den er i familiens eje endnu.

I 1840 blev Peder gift med sin broders enke Ane Kirstine Oles datter (1804-1893) af Blirup. Han blev stedfar til 2 sønner. Året efter brylluppet byggede han en ny lade, og nogle år efter det halve af staldhuset. På den tid var der ikke så god mulighed for fæstebønderne for at få deres egne sager passet, da hoveriarbejdet på Stensballegaard tog næsten al deres tid. Et køretøj skulle de jo også møde med, når arbejdet fordrede det.

Så kom de bevægede dage med krigen i 1848. Tiden, der gik forud, har sikkert også sat sit spor i Peder; han blev sognefoged, da krigen kom. Dette arbejde tog så godt som al hans tid. Det omtalte han aldrig, men svigermor fortalte undertiden derom. Jeg skal måske senere få skrevet lidt derom. Da krigen var sluttet, sagde han nej til at fortsætte. En gave, som han modtog fra en del af beboerne, bestod af et sølvbæger og 4 sølvskeer. Bægeret havde denne inskription:

”Erkiendtligheds Bevis fra Stensballegaard, Væhr og en Del af Sognet til Sognefoged Peder Jørgensen for udvist Iver og Redelighed i sin Tienste i Krigsaarene 1848, 1849-1850”.

Peder var den første bonde her på egnen, som fik avis. Der var en mand fra Aaes, som var lejet til at besørge posten 2 gange om ugen fra Horsens til Vær præstegård og Tyrrestrup gods, og hans vej faldt forbi Blirup.

Peder var 2 gange i sognerådet, den sidste gang som dets formand. Han oplevede krigen i 1864 med dens nederlag, og i 1866 med grundlovens indskrænkning. Gennem den sorg og skuffelse, kom han til at stå sikkert og fast i den politiske kamp, som fulgte for at vinde det tabte land tilbage. Provisorieårene (1885-1894), hvor statshusholdningen førtes uden for grundloven (bevillinger uden om folketinget), har folk, som har levet med i disse år, ikke nemt ved at få dem omtalt, da sorgen og harmen står i deres erindring. Dette måtte han jo også igennem. Han oplevede ikke at se folkestyret gennemført, men så dog at det nærmede sig med stærke skridt.

Da højskolebevægelsen kom frem, fik de af hans børn, som havde lyst, lov til at komme på højskole. Det blev også en berigelse for ham selv, da han derigennem fik del i det, som de unge bragte med derfra til hjemmet. Hans valgprog var: ”Plads for sig selv, men ingen for nær”.

Efterskrift

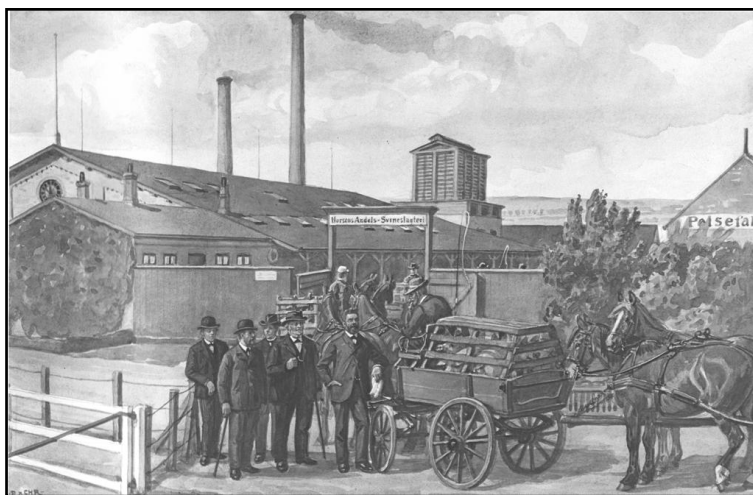
Barnebarnet Anders Pedersen Fuglsbjerg, (familien tog navneforandring til Fuglsbjerg efter en høj på slægtsgårdens mark), søn af Elisius og Ane Kirstine Pedersen, fortæller bl.a. i ”Vor slægts historie”:

Bedstemor var gift 2 gange. Hendes første mand var en bror til bedstefar. Da han døde, var det meningen, at hun skulle have haft en ældre broder, men kammerherren (Jens Holger baron Krag-Juel-Vind-Arenfeldt) sagde nej. Broderen kunne ikke få gården i fæste, men hun kunne få bedstefar. Hun var 8 år ældre end ham og kom aldrig til at fortryde det.

Min mor skriver i sine erindringer om bedstefar, ”at hun senere ville skrive lidt om hans opgaver under treårs-krigen”. Min ældste bror Peder har spurgt bedstemor om det, men hun svarede, at hun ikke viste, hvordan hun skulle formulere det. Mange år senere skrev min bror Peder en artikel i Horsens Folkeblad om sine barndoms minder. Det resulterede i, at en guldsmed fra Horsens henvendte sig og spurgte, hvorfor Peder ikke havde skrevet om sin bedstefars arbejde under krigen i 1848. Peder svarede, at det havde han ikke kendskab til. Guldsmeden fortalte så, at bedstefar havde

været ansat ved det danske efterretningsvæsen og var kommet hele Jylland rundt. Guldsmedens bedstefar var nemlig bror til vores bedstefar og havde ladet sin viden gå videre i slægten. Det var kun denne bror, provst Guldberg i Vær og baron Arenfeldt på Stensballegaard, som var chef for de Horsens Kyrasserer, som vidste det, og det var sidst nævnte, der havde fået bedstefar til det. Det var ét punkt, hvor de var enige, ellers søbede de ikke godt kål sammen. Kammerherren skal engang have karakteriseret bedstefar sådan: ” Peder er den mest forbandede stivstikker, der kan gå på Guds grønne jord, men han er dælen banke mig den bedste fæstebonde, jeg har”. Sølvbægeret og sølvskeerne er også bevis på, at han har løst opgaverne tilfredsstillende, og da bedstefar blev begravet, kan jeg huske, at den gamle provst Guldberg kom og talte over ham. Jeg kan huske talen endnu, skønt det er lige ved 60 år siden.

Bedstefar havde engang været på kant med to af naboerne, og blev derfor kaldt op på Stensballegaard. Det har nok ikke gået helt stille af. Kammerherren hævnedes sig ved ikke at ville sælge fæstegården til fri eje. Først i 1869, da ejerskabet af Stensballegaard var overgået til Christian Emil lensgreve Krag-Juel-Vind-Frijs på Frijsenborg, fik han frikøbt gården som én af de sidste i sognet.

Peder Jørgensen opnåede at se Danmarks første andelssvineslagteri etableret. Det var Horsens Andels Svineslagteri oprettet i 1886, hvortil han selv var leverandør. Mælken gik til det private mejeri på Serridslevgaard. Akvarel af Rasmus Christiansen (1863-1940).

Vore bedsteforældre fik 4 børn, Hansine gift og boede på Haldrup Mark, Mathis gift i København, Karen gift i Meldrup og så den yngste bror Elisius, som senere fik slægtsgården. Elisius blev senere gift med Ane Kirstine Thomassen fra Meldrup, forfatter til denne og andre artikler vedr. Vær, Blitrup og Meldrup.

Hjemmet i Blitrup var livligt og fornøjeligt. Bedstefar var altid oplagt til spøg og til at tage livtag. Det var altid en fornøjelse for ham at få børnene til at lave legemsøvelser og anden idræt. Eksempelvis brugtes: Gå bagover og kysse døren, gå gennem en komfurring og flere sådanne kunster. Der var en kunst, som var særlig vanskelig, det var at tage en lommekniv op fra gulvet med tænderne.

Kildemateriale

Ane Kirstine Pedersen 1912. Erindringer II, 6 sider. Kan ses på Lokalarkivet.
Svend Fuglsbjerg 1964. Vor slægt, 40 sider (privateje)

Svend Fuglsbjerg 1957. Erindringer om persillekræmmere og blå gendarmer,
Horsens Folkeblad, 22. februar.
Grete Engsig-Karup (født Thomassen), 2012. Oplysninger og materiale vedr. Blirup og Meldrup.
Tune Landboskole 1978. Landbohistoriske billeder.
Stensballe – en gammeldags By, 1995.

Redaktion: FGS, POS